

dugu.

Bideografiak gaur egun duen harrera ezaguna da. Zinema-aretoak hustuz joan diren azken urteotan, etxerako bideoen eskabidea handitu eta zabaldu da. Zoritxarrez euskal zinemagintzak galdua du zinema-aretoak gainezka ari zireneko aukera. Ea bideoteken eta telebista-gelaren garai bizienean behintzat ez den kanpoan geratzen, eta bideografiaren aukeraz benetan baliatzen dakien.

Katalogoaren sarreran kultur politikako erizpide hauxe markatzen du Joseba Arregik: «Lan honekin modu sistematiko batean jarraituko dugu aurrerantzean, harik eta ohizko zirkuitu komertzialak arduratzen ez diren bitartean». Izan ere, eta bertan aitortzen denez, «Espainiar Estatuko enpresa banatzaile zenbaitekin horniketa kontratuak izenpetu eta euskarazko bideokaseteak eskuratuz» osotu dute katalogo hori.

Euskal kulturak zinemagintzan eta bideogintzan jasaten duen hutsune eta atzerapenaren aurrean, sustapen-politika egitea dagokio noski Eusko Jaurlaritzari. Jakina da, kulturaren alorreko protekzionismo ofizial sistematikoak haren makala adierazten duela; «ohizko zirkuitu komertzialak» euskarazko bideoak normalki zabaltzen hasiko direnean, horrek esan nahiko du, hain zuzen, normaldu egin dela alor horretako kultur eskaintza, eta euskarak irabazia duela alor hori euskal kulturarako. Helburu horretatik urrutitxo gaude oraindik alor horretan, beste askotan bezalaxe.

Dena dela, euskal kultura indartzeak bertako kultur industria ere indartzea eta sendotzea eskatzen du. Goian aipatu ditugun hitzen arabera, ez dirudi hori bereziki aintzakotzat hartu dutenik kultur politikariek.

***Uztaro:* Aldizkari berezitu eta jakintzartekoen garaia**

Zorionez joanak dira garaiak, euskarazko aldizkarietan informazio orokorreko bat edo beste, kultura orokorreko besteren bat, literaturakoren bat eta erlijiozko informazio-formaziokoren bat edo beste genituenekoak. Orduan euskaldun bat baino gehiago zegoen aldizkari guztien harpidetza egina zuena.

Zorionez joanak dira garai haiek, eta bitartean alor berezietako eta jakintzarteko zenbait aldizkari sortu zaigu, euskara hutsez argitaratua. *Elhuyar*, zientziaren eta teknikaren aldizkaria, dugu agian horien artean "dekanoa". Gerora gaiez bereziagoturiko euskarazko aldizkariak "ugaritu"

(!) dira azken urteotan: *Zutabe* eta *Ele*, glotodidaktikaren ingurukoak; *Ixilik*, pedagogi aldizkaria; *Senex*, itzulpenaren eta terminologiaren alorrekoa; *Tantak*, Euskal Herriko Unibertsitateko Hezkuntz aldizkaria; *Ekaia*, EHUko Zientzia eta teknologiako aldizkaria; BAT berau, soziolinguistikaren alorra erabiltzeko sortua. Etab. Zorionez, ez dago euskaldun normalik, horiek denak erosi eta irakurtzeko gauza denik.

Berriki, ordea, bere burua jakintzartean kokatu nahi duen beste bat etorri zaigu eskuetara: *Uztaro* izenekoa. «Giza eta gizarte-zientzien aldizkaria» du azpi titulutzat eta alorraren nolabaiteko mugatzailetzat. UEUren eskuetatik dator.

Duela hogeitau urte uztailleko lehenengo Udako Euskal Unibertsitate (UEU) hartan ereindako haziak, gero Uztaritzeko ekinaldietan zaindutako ernamuinak, eta azken urteotan Iruñan garuztaturiko landare garatuak *Uztaro(A)* ekarri du. (Barka, aldizkari berriaren lehen zenbakiko aurkezpeneko hitz-jokoa apur bat jarraitu besterik ez dugu egin).

«...Giza eta gizarte-jakintzetan geroz eta uztu gehiago sortzen da artikuluen neurriko, eta nahiz eta euskal letren munduan aldizkaririk egon horietako batzuri tokirik eskaintzeko, anitz, inolako argitalpen ahalik gabe, zokoraturik gelditzen da». Horra aldizkariak berak aitortu kaleratzeko arrazoietakoa bat.

Giza eta gizarte-jakintzetako aldizkaria dugu, beraz; alor zabala, aldizkariak ukituko dituen zientzien zerrendak erakusten digunez: «Tratatuko diren gaiak hauek izango dira besteak beste: ekonomia, psikologia, soziologia, kazetaritza, linguistika, glotodidaktika, zuzenbidea, pedagogia, historia eta geografia». Horixe izan nahi duela aitortzen du, hain zuzen ere: jakintzarteko aldizkaria.

Uztaroren hurbileko xedearen bidezkotasuna aparte, bidezkoa eta egokia deritzogu euskaraz ere jakintzarteko aldizkariak argitaratzea, jakintzartekotasunaren arrazoi epistemologiko-kulturazkoaz gain, hainbat espezialitatetan aldizkari bereziak euskaraz eduki arte oraindik urteak beharko ditugulako.

Uztarok uzteko duen alorrean —giza eta gizarte-jakintzetakoan— hutsune nabaria salatu izan du hainbatek aspaldi honetan, euskarazko produkzio idatziari dagokionez. Beraz, hutsune hori neurri batez betetzeko balio badu, ongi etorri, *Uztaro*!

Dena dela, euskal kultur egoeraren beste puntu ilun bat nabarmentzeaz

ezin ahaztu: euskal aldizkari berezitu nahiz jakintzartekoen eskaintzaren urria begibistan ikusteko, edozein liburudenda nahiz kioskotara begiradaxoa zabaltzea aski da. Zalantzarik gabe, egoera minorizatuan dago euskara aldizkarien alorrean.

UA eta elefanteak

Araba aldean jaio berri den Unidad Alavesa deiturapeko alderdi politikoak, hizkuntzak alderatzen hasita, hara non jarri dituen parez pare euskara eta elefanteen zoria. Izakiok kontserbatzearen beharra azpimarratu ondoren, azkenean euskara elefanteen aurretik jarri dute: «pero por supuesto el euskera, que es un idioma vivo». Elefante gaixoak!

1990eko Urriaren 8an, bere programa politikoaren aurkezpen egunean, alderdi honek bere burutapen soziolinguistikoak jakin erazi zituen. Horiek gertakari historikoetan tinko oinarritzeko, besteak beste, aditzera eman zuen, euskara ez dela eta ez dela inoiz izan Arabaren kultur elementu esanguratsua. Baieztapen zientifiko hauen aurrean alderdi politiko gehienak mutu geratu dira, ez bide zen beraien egitekoa hizkuntz borrokaren arloan muturrik sartzea eta, azkenean, euskararen aldeko erakundeen salaketa eta azalpenak iritsi ziren bakan eta berandu.

Euskaltzaindiaren erantzuna termino hauetan mamitu zen. Euskalduntasuna, Antzinetatik, arabar kulturaren oinarritzeko zutabea izan dela, batetik. Eta, urrunago joaten ibili gabe, oraindik ez dela 200 urte izango 53 hermandadetatik 22 euskaldunak zirenekoa, bestetik. Euskarak Araban izan dituen atzerakada eta lur-eremu galtzearen esplikazioak ere agertu zituen bere prentsaurrekoan erakunde honek. Faktore-eragileen artean lege-esparruarekin batera, besteok nabarmendu zituen: administrazio eta kultur aparatuen eragina eta hizkuntz eskubideekiko begirune-arrastorik eza.

Arabako Euskal Herrian Euskaraz-en salaketa-agirian ere aipatzen da J.M. Barandiaran-en «Pueblos de Alava por Vicarfas» delako dokumentu-iturria. Baita 1850. urte inguruko datuak ere euskarak orduan zeukan hedadura eta sustraitzea ikus eraziz. Herri mugimendu honen aburuz, auzia zoologi mailan ikertzekotan, ondorioak ateratzea ez da batere gaitza: hemen "elefanterik" izatekotan zeuk zarete».

UAKo hauek, hizkuntzalaritza eta zoologia zientzi harien bidez uztartzeko gauza izateaz gainera, mintzaira berriak sortzeko ahalmena ere bide dute. 1991ko prentsaurrean esandakoan oinarriturik, kazetariak honelako gauzak